

РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ РОБІТ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ

У 2020 році Державною науковою установою "Книжкова палата України імені Івана Федорова" виконано три наукових теми: "Розроблення і комплексний аналіз адміністративних даних випуску видань України у 2019—2020 рр. та формування електронних інформаційних ресурсів", "Розроблення баз даних поточної державної бібліографії України 2019—2020 рр. та ретроспективного фонду 1920-х, 1950-х — 1960-х рр." та "Розроблення національних стандартів з питань міжнародної стандартної нумерації книжкових і періодичних видань та довідкових ресурсів Універсальної десяткової класифікації".

Тема 1. Розроблення і комплексний аналіз адміністративних даних випуску видань України у 2019—2020 рр. та формування електронних інформаційних ресурсів.

Керівник: директор, професор Сенченко М. І.

Результати НР та їх впровадження:

1. Зведення, угруповання первинних адміністративних даних про випуск періодичних, продовжуваних, та неперіодичних видань у 2019—2020 рр. за основними кількісними і якісними показниками та складання річного звіту.

Розроблено звіт (адміністративні дані) про випуск періодичних і продовжуваних видань (крім газет) в Україні у 2019 р. Подано в Держкомтелерадіо, Державну службу статистики 30.03.2020 для складання офіційної державної статистики.

Розроблено звіт (адміністративні дані) про випуск газет в Україні у 2019 р. Подано в Держкомтелерадіо, Державну службу статистики 30.03.2020.

Розроблено звіт (адміністративні дані) про випуск неперіодичних видань в Україні у 2019 р. Подано в Держкомтелерадіо, Державну службу статистики 30.03.2020.

Аналітичні огляди щодо випуску періодичних і продовжуваних та неперіодичних видань у 2019 р. подано в Держкомтелерадіо з інформаційними записками за відповідний період, оперативні дані про випуск видань у 2020 р. опубліковано на сайті Книжкової палати України.

2. Аналіз стану функціонування системи обов'язкового примірника видань України у 2019—2020 рр. Актуалізація інформаційних баз даних друкованих ЗМІ.

Розроблено остаточні узагальнені дані про надходження ОП видань України за 2019 р. та узагальнені дані про надходження ОП видань України за I кв., I півріччя, за 9 місяців 2020 р. та станом на грудень 2020 р. подано в Держкомтелерадіо з інформаційними записками за I, II, III кв. 2020 р., за 2020 — у заключному звіті.

База даних друкованих ЗМІ використано для надання послуг та інформування громадськості, опубліковано на сайті Книжкової палати України.

За результатами контролю щодо своєчасного подання звітів про випуск книжкової продукції та доставляння ОП й ліквідації заборгованості (44 звіти та ОП 37 назв видань) на грудень 2020 р. суб'єктам видавничої справи України направлено 19 електронних листів. Як підсумок проведеної роботи — 4 суб'єкти видавничої справи надіслали 18 звітів за формою № 1-В (книги) та 1 доставив ОП 31 видання.

За результатами аналізу звітів про випуск друкованих ЗМІ на грудень 2020 р. суб'єктам діяльності цих видань направлено 6 офіційних (рекомендованих) та 111 електронних листів щодо ненадсилання звітів та ОП видань. Підсумком проведеної роботи стало те, що 10 суб'єктів діяльності друкованих ЗМІ дослали 10 звітів за формою 1-В (ЗМІ) та 14 суб'єктів доставили ОП 23 назви видань.

Загалом упродовж звітнього періоду 185 видавців книжкової продукції та 128 суб'єктів діяльності друкованих ЗМІ отримали консультації стосовно доставляння ОП видань та надання звітності.

3. Моніторинг українських та зарубіжних джерел масової інформації, аналіз їх інформаційної насиченості, виявлення потенційних загроз національній безпеці України в

інформаційній сфері, впливу матеріалів ЗМІ на формування іміджу України у світі, ознак прихованого інформаційно-психологічного впливу на цільову аудиторію.

Розроблено аналітичні огляди: за результатами моніторингу ЗМІ щодо інформаційної насиченості та змісту матеріалів ЗМІ; висвітлення у ЗМІ питань книговидавництва в Україні у 2020 р.; висновки та практичні рекомендації з цього питання подано в Держкомтелерадіо з інформаційними записками за відповідний період та у заключному звіті.

Актуалізовано базу даних українських і зарубіжних ЗМІ, які висвітлює ситуацію в Україні у 2020 р.

За результатами НР підготовлено до друку монографію "Індустрія книги у світі: особливості і тенденції розвитку", М. І. Онищук, Л. В. Татарінова, рекомендовано Вченої ради Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова" (протокол № 8 від 27 серпня 2020 року).

4. Моніторинг та аналіз використання ISBN, ISMN користувачами. Актуалізація бази даних користувачів систем ISBN, ISMN в Україні.

Актуалізовано базу даних суб'єктів видавничої справи (видавців)–користувачів систем ISBN та ISMN за 2020 р.

Станом на 24.12.2020 БД користувачів систем ISBN та ISMN містить відомості про 4429 суб'єкта видавничої справи, що здійснює видавничу діяльність. Упродовж поточного року зареєстровано 91 нових видавців-користувачів, яким присвоєно відповідні ідентифікатори видавців у системі ISBN.

Створено електронний реєстр помилкових ISBN, ISMN та електронні реєстри ідентифікаторів видавців у системах ISBN, ISMN за 2020 р. використано для публікацій помилкових ISBN, ISMN в державних бібліографічних покажчиках.

5. Підготовка наукових статей до довідника "Календар знаменних і пам'ятних дат". Наукове редагування матеріалів для науково-практичного журналу "Вісник Книжкової палати".

Розроблено електронні ресурси "Календар знаменних і пам'ятних дат" за II, III, IV кв. 2020 р., I кв. 2021 р. У виданні уміщено перелік знаменних і пам'ятних дат, що відбулися у різні роки, у квітні — грудні 2020 та у 2021 рр. — відповідно 1528 і 537 подій наукового, суспільного, політичного та культурно-мистецького життя України і світу, нариси про відомих вітчизняних і зарубіжних письменників, діячів науки та культури, підготовлені фахівцями відділу наукового редагування бібліографічної інформації.

Здійснено наукове редагування електронного масиву наукових статей до журналу "Вісник Книжкової палати", №№ 1—12 за 2020 р.

За звітний період (січень — грудень 2020 р.) було опрацьовано 120 наукових статей. Використано для інформування громадськості, випуску та розповсюдження однойменного видання.

6. Актуалізація інформаційного наповнення веб-сайту Книжкової палати України.

Оновлено сторінки:

"Друк України. Оpubліковано статистичні звіт випуску видавничої продукції в Україні за 2019 р., I квартал, I півріччя та 9 місяців 2020 р. Інформаційне наповнення розділу "Оперативні данні випуску видавничої продукції" оновлюється щотижня.

"Друковані засоби масової інформації". Актуалізовано інформацію про газетні, періодичні та продовжувані видання журнального типу, обов'язкові примірники яких надійшли в Книжкову палату України у 2020 р.

"Правові та нормативні документи" доповнено новими правовими документами, оновлено тексти законів, що були змінені у 2020 р., вилучено документи, що втратили чинність.

"Видання для фахівців". Галереї доповнено новинками книжкових видань, обов'язкові примірники яких надійшли в Книжкову палату України у 2020 р. Для галереї "На книжкову полицю" відібрано 100 видань.

"Календар знаменних і пам'ятних дат". Інформаційне наповнення розділу оновлюється щомісяця.

"Вісник Книжкової палати". Електронні копії журналу №№ 1—11 за 2020 р. опубліковано на сторінці веб-сайту Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

"Національна бібліографія". Оpubліковано державний бібліографічний показник України "Літопис газетних статей" №4 за 2019 р. і №№1—3 за 2020 р., та електронні копії Державних бібліографічних показників України: "Літопис книг", "Літопис журнальних статей", "Літопис авторефератів дисертацій", "Літопис образотворчих видань", "Літопис картографічних видань", "Літопис нот" за 2017 р.

Тема 2. Розроблення баз даних поточної державної бібліографії України 2019—2020 рр. та ретроспективного фонду 1920-х, 1950-х — 1960-х рр.

Керівник: заступник директора з наукової роботи Гуцол Г. О.

Результати НР та їх впровадження.

1. Аналітико-синтетичне опрацювання документного потоку видань України 2019—2020 рр. і створення поточних бібліографічних баз даних.

У 2020 р. створено бази даних електронних каталогів, поточної та ретроспективної державної бібліографії, тематичні бази даних загальним обсягом 80 190 записів.

Створено бази даних 2019—2020 рр. електронних каталогів на всі види неперіодичних і періодичних видань; бази даних поточної державної бібліографії книг, авторефератів дисертацій, нотних, образотворчих, картографічних видань та статей з періодичних і продовжуваних видань.

Обсяг поточних баз даних — 74 344 записів, у тому числі:

- бази даних електронних каталогів неперіодичних видань — 28 458 записів;
- бази даних електронних каталогів періодичних і продовжуваних видань — 3 755 записів;
- бази даних державної бібліографії (літописів) — 42 131 запис.

За матеріалами поточних бібліографічних БД державної бібліографії 2019—2020 рр. підготовлено і випущено 55 номерів друкованих державних бібліографічних показників та 4 електронних ("Літопис газетних статей"). Матеріали з БД "Літопис рецензій" двічі на рік уміщувалися окремим розділом в "Літопис журнальних статей" (№№ 1 та 13).

2. Забезпечення тематичної повноти і актуальності баз даних державної бібліографії.

Розроблено нові редакції переліків періодичних і продовжуваних видань для суцільного перегляду і відбору публікацій у бази даних "Літопис газетних статей" та "Літопис журнальних статей" 2020 р.:

Перелік газет містить 45 назв видань.

Перелік журналів, бюлетенів і збірників — 436 назв видань.

Переліки опубліковано на веб-сайті Книжкової палати України у розділі "Видавнича діяльність". Перелік газет за адресою http://www.ukrbook.net/spysok_gaz_2020.pdf, перелік періодичних (крім газет) і продовжуваних видань за адресою http://www.ukrbook.net/spysok_zhurn_2020.pdf.

3. Підготовка аналітичних оглядів за матеріалами баз даних державної бібліографії.

Розроблено аналітичні огляди за матеріалами баз даних державної бібліографії 2019 р. з використанням бібліометричних методів дослідження:

— "Книги України в дзеркалі державної бібліографії";

— "Дослідження тематичної спрямованості публікацій у науковій періодиці України 2019 року за розділами УДК".

За матеріалами аналітичних оглядів на основі бібліометричного аналізу БД державної бібліографії 2019 р. книг і журнальних статей опубліковано дві статті у "Віснику Книжкової палати" (№ 8, С. 11—16; № 11, С. 9—16).

4. Актуалізація записами поточного року зведених баз даних.

У 2020 р. зведені бази даних актуалізовано 70 857 записами, у тому числі бази даних електронних каталогів 28 458 записами, державної бібліографії — 42 399 записами.

Загальний обсяг зведених бази даних становить 1 631 894 записи, у т. ч. електронних каталогів 618 541 запис, державної бібліографії 1 013 353 записи.

Зведені БД використовуються для контролю за доставлянням обов'язкового примірника, досліджень фонду Державного архіву друку, надання тематичних бібліографічних, адресних, уточнювальних та фактографічних довідок державним органам влади, органам прокуратури, суду, на адвокатські запити, іншим юридичним і фізичним особам, підготовки наукових статей та видань Книжкової палати України, обслуговування користувачів.

5. Аналітико-синтетичне опрацювання фонду Державного архіву друку, створення та актуалізація ретроспективних бібліографічних баз даних.

Загальна кількість створених записів у бази даних — 5028, зокрема за видами:

— колгоспних газет 1960 р. — 2093 записи;

— періодичних (крім газет) і продовжуваних видань за 1962 р. — 402 записи;

— образотворчих видань 1952—1953 рр. — 1027 записів;

— база даних "Письменники доби становлення української державності: матеріали до бібліографії" — 1506 записів.

Актуалізовано базу даних газет 1917—1925 рр. — 527 записів.

Бази даних використовуються для надання тематичних бібліографічних, адресних, уточнювальних та фактографічних довідок державним органам влади, органам прокуратури, суду, іншим юридичним і фізичним особам, підготовки наукових статей та видань Книжкової палати України, обслуговування користувачів тощо.

На основі аналізу БД "Письменники доби становлення української державності" підготовлено і опубліковано статтю в журналі "Вісник Книжкової палати" та проголошено доповідь на міжнародній науковій конференції.

Фонд Державного архіву друку.

У 2020 р. фонд Державного архіву друку поповнено 93 422 виданнями, які надійшли в Книжкову палату України як обов'язковий примірник документів (табл. 1). Кількісну характеристику фонду станом на 01.01.2021 наведено у таблиці 6.1.1.

Таблиця 1 — фонд Державного архіву друку станом на 01.01.2021

Вид видань	Кількість (друк. од.)
Книги і брошури	1 132 886
Автореферати дисертацій	94 518
Газети	11 031 085
Періодичні (крім газет) та продовжувані видання (журнали, бюлетені, календарі)	437 563
Нотні видання	21 126
Образотворчі видання	94 677
Картографічні видання	4 710
Текстові аркушеві видання	1 955 408
Електронні видання	1 108
Службові видання	8 171
Видання групового опрацювання	28 450
Всього:	14 809 702

6. Формування тематичних баз даних для здійснення міжнародного обміну бібліографічною інформацією.

Загальний обсяг створених у 2020 р. тематичних бази даних — 818 записів, зокрема:

— щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України — 585 записів;

— публікацій про Республіку Білорусь і білоруською мовою — 233 записи.

Вміст БД щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України щоквартально надавався Держкомтелерадіо у складі інформаційних записок, а також кумулятив за рік надіслано у Держкомтелерадіо в електронному вигляді з супровідним листом.

Вміст баз даних публікацій про республіку Білорусь та білоруською мовою за 2020 р. щоквартально надсилався електронною поштою в Національну книжкову палату Білорусі для публікації в бібліографічному покажчику "Беларусь у сусветным друку" згідно з Договором від 09.02.2012 про інформаційне співробітництво між Національною книжковою палатою Білорусі та Книжковою палатою України з метою міжнародного обміну бібліографічною інформацією.

Тема 3. Розроблення національних стандартів з питань міжнародної стандартної нумерації книжкових і періодичних видань та довідкових ресурсів Універсальної десятикової класифікації.

Керівник: перший заступник директора з наукової роботи Мураховський А. Л.

Результати НР та їх впровадження.

1. Розроблення національних стандартів з питань міжнародної стандартної нумерації видань.

Розроблено проект національного ДСТУ ISO 2108:___ (ISO 2108:2017, IDT) "Інформація та документація. Міжнародний стандартний номер книги (ISBN)". Сформовану Справу стандарту надіслано в Національний орган стандартизації — УкрНДНЦ для прийняття.

Розроблено першу редакцію ДСТУ ISO 3297:___ (ISO 3297:2017, IDT) "Інформація та документація. Міжнародний стандартний номер серіального видання (ISSN)".

Першу редакцію проекту національного НД надіслано у відповідальний Технічний комітет — ТК 144 "Інформація і документація" для подальшого надсилання в Національний орган стандартизації — УкрНДНЦ.

2. Інструктивно-методичне забезпечення видавничої галузі.

Розроблено електронний інформаційний масив "Інструкція про порядок надання Міжнародного стандартного номера серіального видання (ISSN) в Україні". Використано для випуску та розповсюдження однойменного видання, проведення конференцій, семінарів тощо.

Розроблено електронний інформаційний масив "Інструкції про порядок надання Міжнародного стандартного номера книги (ISBN) в Україні". Використано для випуску та розповсюдження однойменного видання, проведення конференцій тощо.

3. Дослідження стану оформлення книжкових видань до друку суб'єктами видавничої справи України. Актуалізація бази даних помилок.

Створено базу даних "Перелік помилок в оформленні вихідних відомостей у неперіодичних (книжкових) виданнях" за 2020 р. на основі вибіркового аналізу стану оформлення видань, що надійшли як обов'язкові примірники. На її основі складено аналітичний огляд, надіслані листи з рекомендаціями суб'єктам видавничої справи про допущені помилки у виданнях, проведення консультацій з питань оформлення видань і використання нормативно-правових документів; інструктивно-методичне забезпечення видавничої галузі. Проаналізовано 2322 примірники та складено узагальнені дані про кількісні показники помилок у книжкових виданнях.

Розроблено аналітичні огляди щодо дотримання положень нормативних документів суб'єктами видавничої справи в оформленні вихідних відомостей у книжкових виданнях за I, II, III кв. 2020 р. подано в Держкомтелерадіо з інформаційною запискою за відповідний період, за рік – у звіті.

4. Моніторинг законодавчих і нормативних документів у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи.

Аналітичний огляд щодо змін у базі даних законодавчих документів за результатами року подано у звіті. Внесено зміни у перелік законодавчих документів на веб-сайті Книжкової палати України.

5. Створення електронного інформаційного масиву національного еталона Універсальної десяткової класифікації (УДК). Створення національної бази даних "Універсальна десяткова класифікація (УДК)".

Розроблено електронний інформаційний масив "Універсальна десяткова класифікація (УДК). Зміни та доповнення (2014—2015)" українською мовою.

Електронний масив містить змінених індексів — 2759, нових індексів — 1436 та вилучених — 704. Алфавітно-предметний покажчик поповнився 1723 тематичними поняттями.

Електронний інформаційний масив "Універсальна десяткова класифікація (УДК). Зміни та доповнення (2014—2015)" використано для надання видавничим організаціям консультацій з визначення індексів УДК, авторського знака для документів; надання консультацій користувачам по методиці індексування за класифікаційною системою УДК та для проведення конференцій, семінарів.

Станом на 24.12.2020 опрацьовано більше 2977 замовлень від видавничих організацій стосовно консультацій з визначення індексів УДК, авторського знака для документів, що здійснювалось відповідно до ДСТУ 2395—2000. Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальна методика (ГОСТ 30671—99) (ISO 5963:1985, IDT) та ДСТУ 6096:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Універсальна десяткова класифікація. Структура, правила ведення та індексування (ГОСТ 7.90—2007, MOD).

Протягом 2020 р. фахівці Книжкової палати України виступили з доповідями про УДК у двох семінарах.

Розроблено національну базу даних "Універсальна десяткова класифікація (УДК)" для експортування у міжнародну базу даних Консорціуму УДК.

Промарковано відповідними тегами всього 70 348 класів Допоміжних і Основних таблиць УДК.